ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓު

[2021] SC 40

2019/SC-A/48

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

ހާމިދު އިސްމާޢީލް ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް

ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް

ފަނޑިޔާރު އަލީ ރަޝީދު ޙުސައިން

ފަނޑިޔާރު މަހާޒް އަލީ ޒާހިރު

ފަނޑިޔާރު ޑރ. މުޙައްމަދު އިބްރާހީމް

ނިމުނު ތާރީޚު

04 އޭޕްރީލް 2021

އިސްތިއުނާފު ކުރުމުގެ ޤަޟިއްޔާ

2016/HC-A/457

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް

ހާމިދު އިސްމާއީލް، މ. ސުރުމާމަންޒިލް، މާލެ

ޤާނޫނީ ވަކީލް:

މަރްޔަމް ރަނީޝާ ހާލިދު، އަނބުގަސްދޮރުގެ،

ހއ. ކެލާ

އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތް

ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް

ޤާނޫނީ ވަކީލް:

އާއިޝަތު މުޙައްމަދު

މަރްޔަމް ޝަހުމާ

މުޙައްމަދު އާޒިމް އަބްދުالله

އާމިނަތު ޝާމާ ނަސީރު

ޖިނާއީ – ޒިނާކަށްތުހުމަތުކުރުމުގައި ބައިވެރިވުމާއި ބައިވެރިވުމުގެ ކުށް – އުކަރިޔުންވާ ޝަރުޢީ ނިޞާބު ފުރިހަމަވުން ކުރި
ސާބިތުވުން – ފަހުން އަމަލު ކުރަން ފަށާ ޤާނޫނުން ލިބޭ ލުއި ލިބިދިނުން

بسم الله الرحمن الرحيم

ބާމިދު އިސްމާއީލް ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް

[2021] SC 40

ފަނޑިޔާރު އަލީ ރަޝީދު ޙުސައިންގެ ރައުޔު (ފަނޑިޔާރު މަހާޒް އަލީ ޒާހިރު އަދި ފަނޑިޔާރު ޢ ރ. މުޙައްމަދު އިބްރާހީމް ތާއީދު ކުރައްވާފައި)

ތަޢާރަފު

1. މި މައްސަލައަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2016/HC-A/457 ޤަޟިއްޔާ ނިންމާފައި ވަނީ ޤާނޫނާ އެއްގޮތަށް ނޫން ކަމަށް ބުނެ މާލެ، މ. ސްޓާމަންޓިލް، ބާމިދު އިސްމާއީލް (ދިވެހި ރައްޔިތެއްކަން އަންގައިދޭ ކާޑު ނަންބަރު: A050500) (މީގެ ފަހުން "**އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތް**" ނުވަތަ "**ބާމިދު އިސްމާއީލް**" ކަމަށް ބުނެފައިވާ ފަރާތް) ގެ ފަރާތުން ސުޕްރީމް ކޯޓަށް އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހެޅި މައްސަލައެކެވެ. މި މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފު ޢައްދުވާ ފަރާތަކީ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް (މީގެ ފަހުން "**އިސްތިއުނާފު ޢައްދުވާ ފަރާތް**" ނުވަތަ "**ދައުލަތް**" ކަމަށް ބުނެފައިވާ ފަރާތް) އެވެ.

މައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާ ގޮތް

2. ކުރެއްދޫ ހޮލިޑޭންސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްއިން ރިޒޯޓެއް ތަރައްޤީ ކުރުމުގެ ގޮތުން ވ. މާބިންހުރާ ކުއްޔަށް ހިފުމަށް 04 ޖޫން 2014 ގައި މޯލްޑިވްސް މާކެޓިންގ އެންޑް ޕަބްލިކް ރިލޭޝަންސް ކޯޕަރޭޝަން (މީގެ ފަހުން "**އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީ**" ކަމަށް ބުނެފައިވާ) އަށް އެކުއިޒިޝަން ކޯސްޓުގެ ގޮތުގައި ދައްކާފައިވާ US$5,000,000.00 (ފަސްމިލިއަން އެމެރިކާ ޑޮލަރު) ގެ ބަޔަކާ އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ އޮފީހުގެ މުވައްޒަފުންގެ ޖިނާޔަތަށް ށ. އާރަކަ / މާލެ،

އަބްދުﷲ ޒިޔާދު ހަވާލުވެފައި ވިޔަފާރިކޮށް، އެ ފައިސާ އޭ.އޭ.ޕީ.އޭ.ޓީ.ސީއަށް ލިބިފައިނުވާތީ އާއި، ސ. ސާމަރާ / މާލެ، އަޙްމަދު އަލީމް އަބްދުލްލަޠީފާއި ޙާމިދު އިސްމާޢީލް ބައިވެރިވެގެން، ޙާމިދު އިސްމާޢީލް ހިއްސާވާ މިލްކިއްޔަތު ކުރިޔަށް ގެންދަވަމުން ގެ (މިގެ ފަރުން "އޭ.ސީ.އޭ" ކަމަށް ބޭނުފައިވާ ކުންފުނީގެ) ބޭންކް އެކައުންޓަށް 09 ޖޫން 2014 ގައި އެ ޗެކް ޖަމާކޮށް، އެ ފައިސާއިން ޙާމިދު އިސްމާޢީލް މުޢާމަލާތު ކޮށްފައިވާ ކަމަށް ބުނެ، ދައުލަތުން ޙާމިދު އިސްމާޢީލްގެ މައްޗަށް ދިހަހާސް ރުފިޔާއިން މަތީ އަދަދެއްގެ ފައިސާއަށް ޚިޔާނާތްތެރިވުމުގައި ބައިވެރިވުމުގެ ކުށުގެ ދައުވާ އުފުލާފައިވެއެވެ.

ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ނިންމިގޮތް

3. ދައުލަތުން ޙާމިދު އިސްމާޢީލްގެ މައްޗަށް ދައުވާ ކުރި މައްސަލަ ބަލާފައިވަނީ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 84/Cr-C/2016 ޤަޟިއްޔާއިންނެވެ. ޙާމިދު އިސްމާޢީލްގެ އިތުރުން އަބްދުﷲ ޒިޔާދު އާއި އަޙްމަދު އަލީމް އަބްދުލްލަޠީފްގެ މައްޗަށް ވެސް ދައުލަތުން އެ މައްސަލައިގައި ދައުވާ ކުރައްވާފައެވެ.

4. މި މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ޚިޔާނާތުގައި ޙާމިދު އިސްމާޢީލް ވެސް މިންވަރަކަށް ބައިވެރިވެފައިވާ ކަން ޝަރީޢަތަށް ސާބިތުވާތީ އާއި ޚިޔާނާތްތެރިވުމުގެ ކުށަކީ ކުރިން އަމަލުކުރަމުން ދިޔަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނު ޢުޤޫބާތުގެ[1] ޗެޕްޓަރު 4 ގެ 149 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި 131 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުންނާއި، މިހާރު އަމަލު ކުރަމުންދާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނު ޢުޤޫބާތުގެ[2] 215 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ކުށެއް ކަމަށް ވާތީ އާއި، ދައުލަތުން ހުށަހެޅި ހެކިތަކުން ދިހަހާސް ރުފިޔާއިން މަތީ އަދަދެއްގެ ފައިސާއަށް ޚިޔާނާތްތެރިވުމުގެ ކުށް ޙާމިދު އިސްމާޢީލްގެ މައްޗަށް ސާބިތުވާ ކަމަށް ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައެވެ.

[1] ޤާނޫނު ނަންބަރު 10/68

[2] ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014

5. ހާމިދު އިސްމާޢީލްގެ މައްޗަށް ދިހަހާސް ރުފިޔާއިން މަތީ އަދަދެއްގެ ފައިސާއަށް ޚިޔާނާތްތެރިވުމުގައި ބައިވެރިވުމުގެ ކުށް ސާބިތުވެފައިވާތީ، އަދަބުގެ ގޮތުގައި މިހާރު އަމަލުކުރަމުންދާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ[3] 1002 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން 2 (ދޭއް) އަހަރާއި 9 (ނުވައެއް) މަހާއި 18 (އަށާރަ) ދުވަހުގެ މުއްދަތަކަށް ހާމިދު އިސްމާޢީލް ޖަލަށްލުމަށް ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ޙުކުމް ކުރެވިފައެވެ.

6. ހާމިދު އިސްމާޢީލްގެ މައްޗަށް ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ޙުކުމް ކުރެވިފައިވަނީ ޤާނޫނާ އެއްގޮތަށް ނޫން ކަމަށް ބުނެ، ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ކުރި ޙުކުމް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ހާމިދު އިސްމާޢީލްގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައެވެ.

ހައިކޯޓުން ނިންމިގޮތް

7. ހާމިދު އިސްމާޢީލް ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފު ބަލާފައިވަނީ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2016/HC-A/457 ޤަޟިއްޔާއިންނެވެ. ހާމިދު އިސްމާޢީލްގެ ފަރާތުން ހައިކޯޓުގައި ތިން ނުކުތާއެއް އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައެވެ. އެއީ؛

7.1 ހާމިދު އިސްމާޢީލްގެ މައްޗަށް މި މައްސަލައިގައި ދަޢުވާކޮށްފައި ވަނީ ކުރިން އަމަލުކުރަމުން ދިޔަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ[4] 12 ވަނަ މާއްދާ އާއި 13 ވަނަ މާއްދާއާ ޙަވާލާދީ އެ ޤާނޫނުގެ[5] 131 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި 132 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ޚިޔާނާތްތެރިވުމުގައި ބައިވެރިވުމުގެ ކުށުގެ މައްޗަށް ކަމަށް ވާއިރު، ހާމިދު އިސްމާޢީލްގެ މައްޗަށް ކުށް ސާބިތުވާ ކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވަނީ ކުރިން

[3] ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014
[4] ޤާނޫނު ނަންބަރު 10/68 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތު) ގެ ޗެޕްޓަރ 1
[5] އަދި، ޗެޕްޓަރ 4

ބަދަލުކުރަމުން ދިޔަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ[6] 12 ވަނަ މާއްދާ އާއި 13 ވަނަ މާއްދާ އާއި 149 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާ ޚިލާފަށް ކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

7.2 ކުރެއްދު ހޯލްޑިންގްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްއިން އެމް.އެމް.ޕީ.އާރް.ސީއަށް 04 ޖޫން 2014 ގައި ދޫކުރައްވައިވާ US$5,000,000.00 (ފަސްމިލިއަން އެމެރިކާ ޑޮލަރު) ގެ މުދަލަށް، އެ މުދާ ހަވާލުވި އަބްދުﷲ ޒިޔާދު ޚިޔާނާތްތެރިވުމުގައި ހާމިދު އިސްމާއީލް ބައިވެރިވިކަމުގެ އެއްވެސް ހެއްކެއް ނެތް ނަމަވެސް، ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ޝަރުޢު ކުރައްވައިވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ހަމަހަމަ ދެއްވާ ސާބިތުވާން ނޫން ހަރަކާތްގައި ކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

7.3 އިސްތިއުނާފު ކުރުމާ ޤާނޫނާގައި ހާމިދު އިސްމާއީލްގެ މައްޗަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ އަދަބަކީ މިހާރު އަމަލު ކުރަމުންދާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ[7] 30 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) ގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ މިންވަރަށް ވުރެ ބޮޑު އަދަބެއް ކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

8. ހާމިދު އިސްމާއީލްގެ މައްޗަށް ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ކަނޑައަޅުއްވާ ހުކުމަށް ބަދަލު ގެނައުމަށްޓަކައި ޤާނޫނީ އެދި ހުށަހެޅި އެއްވެސް ސަބަބެއް ނެތް ކަމަށް ބުނެ، ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ހާމިދު އިސްމާއީލްގެ މައްޗަށް ކަނޑައަޅުއްވާ ހުކުމް ހައިކޯޓުން ތާއީދު ކަނޑައަޅުއްވައެވެ.

[6] ޤާނޫނު ނަންބަރު 10/68 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީ) ގެ ޗެޕްޓަރު 1
[7] ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014

9. ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2016/HC-A/457 ޤަޟިއްޔާ ނިންމާފައިވަނީ ޤާނޫނާ އެއްގޮތަށް ނޫން ކަމަށް ބުނެ ބާރިދު އިސްތިއުނާފީގެ ފަރާތުން އެ ނިންމުން ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކޮށްފައި ވެއެވެ.

ދައުލަތުން ސުޕްރީމް ކޯޓަށް އައު ހެއްކެއް ހުށަހެޅުން

10. ބާރިދު އިސްތިއުނާފީގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފަށް ދަޢުވާ ފަރާތުން ލިޔުމުން ޖަވާބުދާރީވި ވަރުން، އައު ހެއްކެއް ކަމަށް ބުނެ، ހިބަސް ނަގައި ދިނުމަށް އެދި، އަހްމަދު އަދީބު އަބްދުލްޣަފޫރުގެ ހަލަފު ބަޔާނެއް އިސްތިއުނާފު ދަޢުވާ ފަރާތުން ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ.

11. ދަށު ކޯޓުން އަދި ހައިކޯޓުން ހުށަހެޅިފައިނުވާ ހެއްކެއް ނުވަތަ ކަމެއް، ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ހުށަހެޅޭ އިސްތިސްނާ އުސޫލެއް، އާމިނަތު ނާޞިހާ ވ. ސްޓޭޓް ދަ އިންޓަރނޭޝަނަލް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް[8] ޤަޟިއްޔާގައި ސުޕްރީމް ކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ. އެ އުސޫލުގައި ބަޔާންކޮށްދޭ ހާލަތްތަކުގައި ތިން ޢުންޞުރެއް ފުރިހަމަ ވާންޖެހެއެވެ.

11.1 **ފުރަތަމަ ޢުންޞުރަކީ:** އައު ހެއްކަކީ ނުވަތަ ހުށަހެޅުމަކީ އެ މައްސަލައެއް ދަށު މަރުޙަލާގައި ހިނގަމުން ދިޔައިރު، އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި މަސައްކަތްކޮށްގެން ވެސް ލިބިފައިނުވާ ހެއްކަކަށް ނުވަތަ ހުށަހެޅުމަކަށްވުން. (Non-availability)

11.2 **ދެވަނަ ޢުންޞުރަކީ:** އައު ހެއްކަކީ ނުވަތަ ހުށަހެޅުމަކީ އޭގެ ސަބަބުން މައްސަލައިގެ ހުކުމަށް ބަދަލު ނައިސްދާވެސް އޭގެ ސަބަބުން އެ މައްސަލައިގެ މައުޟޫޢަށް

[8] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2013/SC-A/20 ޤަޟިއްޔާ

އެކަށީގެންވާ ފަދަ ނުފޫޒެއް ފޯރުވާފަދަ ހެއްކަކަށް ނުވަތަ ހުށަހެޅުމަކަށްވެސް.
(Relevance)

11.3. **ތިންވަނަ އުސޫލަކީ:** އެފަދަ ހެއްކަކީ ނުވަތަ ހުށަހެޅުމަކީ އޭގެ ސައްޙަކަމާމެދުގައި ސުވާލު އުފެދިފައިވާ ހެއްކަކަށް ނުވަތަ ހުށަހެޅުމަކަށްވެސް. (Credibility)

12. ހައިކޯޓުން މި މައްސަލަ ނިމުނު ގޮތުން އަޙްމަދު އަދީބު އަބްދުލްޢަޒީޒު ތަޙްޤީޤަށް ދީފައިވާ އެ ބަޔާނަކީ މި މައްސަލައިގެ މައްސޫލާ ގޮތުން ހުރި ހެއްކަކަށް ވީނަމަވެސް، އަޙްމަދު އަދީބު އަބްދުލްޢަޒީޒަކީ މި މައްސަލައިގައި ތުހުމަތު ކުރެވުނު މީހަކަށް ވުމައި، މީގެ ކުރިން ތަޙްޤީޤަށް ބަޔާން ދީފައިވާމައި، ޝަރީޢަތަށް ވެސް ބަޔާން ދީފައިވާއިރު، މިހާރު އަދަށް ބުނި ވާހަކަތަކާއި ކުރިން ވެސް ބުނެފައިން އޮތް ވާހަކަތަކަކަށް ވުމުން، އެ ވާހަކަތަކަކީ އަލަށް ހޯދުނު ހެއްކެއްގެ ގޮތުގައި ނުބެލެވޭނެއެވެ. މިގޮތުން، މި ހުކުމް ބަލައި ނުގަތުމަށް ވަނީ ނިންމާފައެވެ.

ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކޮށްފައިވާ ނުކުތާތައް

13. އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި ހުށަ ނުކުތާތައް އިސްތިއުނާފު ކޮށްފައިވެއެވެ.

13.1. **ފުރަތަމަ ނުކުތާއަކީ:** ޝާމިދު އިސްމާޢީލްގެ މައްޗަށް ދަޢުވާކޮށްފައި ވަނީ ކުރިން އަމަލުކުރަމުން ދިޔަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުޢުޤޫބާތުގެ[9] 12 ވަނަ މާއްދާ އާއި 13 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް އެ ޤާނޫނުގެ[10] 131 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި 132 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ޒިނާކޮށްތޮރިވުމުގެ ބައިވެރިވުމުގައި ކުށުގެ މައްޗަށް ކަމަށް ވާއިރު، ޝާމިދު އިސްމާޢީލްގެ މައްޗަށް ކުރި ސާބިތުވާ ކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވަނީ ކުރިން

[9] ޤާނޫނު ނަންބަރު 10/68 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުޢުޤޫބާތު) ގެ ޗެޕްޓަރ 1
[10] އިބިދ، ޗެޕްޓަރ 4

އަމަލުކުރަމުން ދިޔަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ[11] 12 ވަނަ މާއްދާ އާއި 13 ވަނަ މާއްދާ އާއި 149 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާ ޚިލާފަށް ކަމުގައި ވިނަމަވެސް، އެ ކަންކަމަށް ނުބަލައި ހައިކޯޓުން ޙުކުމް ކޮށްފައިވާ ކަމަށް ބެލެން ހުރަހެއް ނުވާނެއެވެ.

13.2 ދެވަނަ ނުކުތާއަކީ: ކުރެއްދު ހޮލްޑިންގްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްއިން އެމް.އެމް.ޕީ.އާރް.ސީއިން 04 ޖޫން 2014 ގައި ދޫކޮށްފައިވާ US$5,000,000.00 (ފަސްމިލިއަން އެމެރިކާ ޑޮލަރު) ގެ ޗެކަކީ، އެ ޗެކާ ޙަވާލުވި އަބްދުﷲ ޖިހާދު ޒާހާސްޕްރޮޕަރޓީޒްގައި ހާމިދު އިސްމާޢީލް ބައިވެރިވެރިކަމުގެ އެއްވެސް ގުޅުމެއް ނެތް ނަމަވެސް، ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ޙުކުމް ކޮށްފައިވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ބާރުތަކަށް ދަރުވާ ސާބިތުވާން ނުވާ ބާރުތަކުގައި ކަމަށް ވިނަމަވެސް، ހައިކޯޓުން އެކަން ބެލުމަކާ ނުލައި ޙުކުމް ކޮށްފައިވާ ކަމަށް ބެލެން ހުރަހެއް ނުވާނެއެވެ.

13.3 ތިންވަނަ ނުކުތާއަކީ: މިހާރު އަމަލު ކުރަމުންދާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ[12] 30 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) ގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ މިންވަރަށް ވުރެ ބޮޑު އަދަބެއް ސާބިތުވާން އެއްވެސް ހެއްކެއް ފެނިފައެއް ނެތް ނަމަވެސް، އެކަމަށް ރިޢާޔަތްނުކޮށް، ހާމިދު އިސްމާޢީލްގެ މައްސަލަ ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައިވާ އަދަބަށް ހައިކޯޓުން ތާއީދުކޮށްފައިވާ ކަމަށް ބެލެން ހުރަހެއް ނުވާނެއެވެ.

13.4 ހަތަރުވަނަ ނުކުތާއަކީ: ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކުށްތަކާބެހޭ ޤާނޫނުގެ[13] 74 ވަނަ މާއްދާ އާއި މިހާރު އަމަލު ކުރަމުންދާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ[14] 71 ވަނަ މާއްދާއިން މަޢްނަވީ ޝަރުޢަކަށް ނިސްބަތްކުރެވޭ އަމަލަކާ ގުޅުވައިގެން، ފަރުދީ ޖިނާއީކުރުމަކަށް

[11] ހަބަދު، ޗެޕްޓަރ 1
[12] ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014
[13] ޤާނޫނު ނަންބަރު 10/96
[14] ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014

ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ހައިކޯޓުން ހުކުމް ކޮށްފައިވާ ކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

13.5. **ފަސްވަނަ ނުކުތާއަކީ:** މިހާރު އަމަލު ކުރަމުންދާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްއުޤޫބާތުގެ[15] 57 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ދިފާޢުގެ ޝުރޫޠު ފުރިހަމަވެފައިވާ ޙާލަތު އިސްތިސްނާއެއްކަމަށް ދެބެހެއްޓި، އެ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް ހައިކޯޓުން ހުކުމް ކޮށްފައިވާ ކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

13.6. **ހަވަނަ ނުކުތާއަކީ:** އުކަރިގެންވާ ޝަރުއްކާއް ނުޖެ މިންވަރަށް ކުރެއް ސާބިތު ކުރަމުގައި ބަލަންޖެހޭ މިންގަނޑުތަކާ ޚިލާފަށް، މިހާރު އަމަލު ކުރަމުންދާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްއުޤޫބާތުގެ[16] 15 ވަނަ މާއްދާ އާއި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފަށް ހައިކޯޓުން ހުކުމް ކޮށްފައިވާ ކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

13.7. **ހަތްވަނަ ނުކުތާއަކީ:** އަޙްމަދު ނާޒިމް ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް[17] ޤަޟިއްޔާގައި ސުޕްރީމް ކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލާ ޚިލާފަށް ހައިކޯޓުން ހުކުމް ކޮށްފައިވާ ކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

14. އިސްތިއުނާފު ނުކުތާތަކުގެ ތެރެއިން 1، 2، އަދި 3 ވަނަ ނުކުތާއަކީ ހައިކޯޓަށް ވެސް ހުށަހެޅި ދިން ނުކުތާއެވެ. އެ ނުކުތާތައް ހުށަހަޅާފައިވަނީ އެ ނުކުތާތަކަށް ހައިކޯޓުން ގޮތެއް ނިންމާފައިވަނީ ޤާނޫނާ އެއްގޮތަށް ނޫން ކަމަށް ބުނެއެވެ. މި ނުކުތާތަކަށް ސުޕްރީމް ކޯޓުން ގޮތެއް ނިންމިދާނެއެވެ. ނަމަވެސް، އިސްތިއުނާފު ނުކުތާތަކުގެ ތެރެއިން 4، 5، 6 އަދި 7 ވަނަ ނުކުތާއަކީ ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅުއްވާ ފުރުސަތު އޮވެ، ހުށަހަޅައިފައިނުވާ ނުކުތާތަކެވެ.

---

[15] އިބިދ.

[16] އިބިދ.

[17] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2018/SC-A/52 ޤަޟިއްޔާ

15. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ[18] 16 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންވެގެންވާ ގޮތުން ސުޕްރީމް ކޯޓަށް އިސްތިއުނާފުކުރެވޭނީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޙުކުމެއް ޤާނޫނާ ޚިލާފު ވާނަމަ، ނުވަތަ ހައިކޯޓުން ޤާނޫނު ތަޢުބީޤުކުރުމުގައި ނުވަތަ ޤާނޫނު މާނަ ކުރުމުގައި ކުށެއް ހިނގައިފާ ކަމަށް ނުވަތަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޙުކުމުގެ ކުރިން އައި އިޖުރާއަތުގައި އައިބެއް ހުރި ނަމަ މިފަދަ ކަންކަމުގެ މައްސަލަ އެކަނި ކަމާއި، ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެ މަތިން، ބެންޗުގައި ހާޒިރުވެ ފިޔަވައި، އިތުރު ހާޒިރުވެގެން ހައިކޯޓުގެ ނިންމުމާއި ސުޕްރީމް ކޯޓަށް އިސްތިއުނާފު ނުކުރެވޭނެކަމެވެ. މިގޮތުން އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކުގެ ތެރެއިން 4، 5، 6 އަދި 7 ވަނަ ނުކުތާއަކީ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ގޮތެއް ނިންމަދޭން ނުކުތާތަކެއް ނޫން ކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

ޒިނާކޮށްފިކަމުގައި ބައިވެރިވުމުގެ ކުށް

16. ބާރުތު އިސްތިއުނާފުގެ މައްސަލަ ދައުލަތުން ދަޢުވާކޮށްފައިވަނީ، ހާދިސާ ހިނގައިދިޔައިރު އަމަލުކުރަމުން ދިޔަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ[19] 12 ވަނަ މާއްދާ އާއި 13 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް އެ ޤާނޫނުގެ[20] 131 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި 132 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ޒިނާކޮށްފިކަމުގައި ބައިވެރިވުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާއެވެ.

17. ޒިނާކޮށްފިކަމަކީ ކުށެއް ކަމާއި އެ ކަންކުރި މީހަކަށް ދޭނެ އަދަބަކީ ކޮބައިކަން ކަނޑައެޅިފައިވަނީ، ހާދިސާ ހިނގައިދިޔައިރު އަމަލުކުރަމުން ދިޔަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ[21] 131 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައެވެ. 132 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ ޒިނާކޮށްފި ކަމުގައި ބައިވެރިވާ ފަރާތުގެ ކުށާއި އެ ކުށަށް ދޭނެ އަދަބު ބަޔާންކޮށްފައެވެ.

---

[18] ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010

[19] ޤާނޫނު ނަންބަރު 10/68 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތު) ގެ ތަޢުދީލު 1

[20] އިބިދު، ތަޢުދީލު 4

[21] އިބިދު، ތަޢުދީލު 1

ހިޔާނާތްތެރިވުން މާނަ ކޮށްފައިވަނީ އެ ޤާނޫނުގެ 149 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައެވެ. އެ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ؛

''ތިމާގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ނުވަތަ ތިމާގެ ހަވާލުގައިވާ އެހެން ފަރާތެއްގެ އެއްޗެއް ނުބައި ނިޔަތެއްގައި އޭގެ ވެރިފަރާތުގެ އިޢުތިރާޒް ނުލައި ބޭނުން ކުރުން ނުވަތަ އެ އެއްޗަކަށް ބަދަލު ގެނައުން ނުވަތަ އެ ފަރާތުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތާ ޚިލާފަށް ގެންގުޅުން''

އެއީ ހިޔާނާތްތެރިވުން ކަމުގައެވެ. މި ތަނުގައި ''ތިމާ'' ކަމަށް އެ ބުނަނީ ހިޔާނާތުގެ އަމަލު ހިންގި މީހާއަށެވެ.

18. މި މައްސަލައިގައި ހިޔާނާތްތެރިވުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާ ދައުލަތުން އުފުލާފައިވަނީ އަބްދުﷲ ޒިޔާދުގެ މައްޗަށެވެ. ޝަރީފާ އިސްމާޢީލުގެ މައްޗަށް ދައުލަތުން ތުހުމަތު ކޮށްފައިވަނީ އަބްދުﷲ ޒިޔާދު ކުރި ހިޔާނާތުގެ ކުށުގެ އަމަލުތަކުގައި އެހީތެރިވެދިން ބައިވެރިވި ކަމަށެވެ. ކުށެއް ކުރުމުގައި އެހީތެރިވެދިނުން ބައިވެރިވުމަކީ ކޮބައިކަން ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ ހިނގިއިރު އަމަލު ކުރަމުން ދިޔަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ[22] 12 ވަނަ މާއްދާ އާއި 13 ވަނަ މާއްދާގައެވެ. 12 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ؛

''ކުށެއްގައި ''ބައިވެރިވުން'' އެއީ؛

(ހ) އެއްވެސް މާނައެއްގައި ކުށެއް ކުރުމަށް ނަސޭހަތްތެރިވުން، ތާޢީދު ކިޔައިދިނުން ނުވަތަ މިއިން ކަމަކަށް ސީދާ ނުވަތަ ނުސީދާ ގޮތަކަށް އިޝާރާތް ކުރުމާއި،

(ށ) އެ ކުށަކާމެދު، މިކަމާ ސައްތާރާތް ކުށެއްގައި ބައިވެރިވުމަށްޓަކައި އެއްވެސް އަމަލެއް ކުރުމާއި،

(ނ) އެ ކުށެއް ކުރުމަށްޓަކައި، އެއްވެސް މާނައެއްގައި އެހީތެރިވެދިނުމެވެ.''

[22] ޤާނޫނު ނަންބަރު 10/68 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތު) ގެ ތަޢުދީލު 1

19. ހާމިދު އިސްމާއީލްގެ މައްޗަށް ދައުލަތުން ތުހުމަތު ކޮށްފައިވަނީ އިސްވެ ބަޔާންކޮށްދިން 12 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި އެ ބުނާ އެ ކުށެއް ކުރުމަށްޓަކައި އެއްވެސް މާނައެއްގައި އެހީތެރިވެދީގެން އެ ކުށް ކުރުމުގައި ބައިވެރިވި ކަމަށެވެ. ކުށެއް ކުރުމަށް އެހީތެރިވުމާ ގުޅޭ ގޮތް ބަޔާންކޮށްދީފައިވަނީ 13 ވަނަ މާއްދާގައެވެ. އެ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ:

> "ކުށެއް ކުރުމުގައި "އެހީތެރިވުން" މިހެން ކިޔުނީ، އެކުށެއް ކުރުމުގައި ބައިވެރިވުމުން، ނުވަތަ ކުރުމުގެ މަޝްވަރާގައި ޝާމިލު އެކަން ކުރުމަށް ފަސޭހަވާގޮތަށް އެއްވެސް އަމަލެއް ކުރުމުން ނުވަތަ ކޮށްދިނުމުންނެވެ."

މިފަދައިން ކަމާއި، އެ ކުށެއް ކުރުމުގެ ނުވަތަ ކުރުމުގެ މަޝްވަރާގައި ޝާމިލު ވުން، އެ ކުށެއް ކުރެވުމަށް ފަސޭހަވާގޮތުން އެއްވެސް އަމަލެއް ކުރުން ނުވަތަ ކޮށްދިނުމަކީ އެ ކުށެއްގައި ބައިވެރިވުމުގެ ގޮތުން އެހީތެރިވެދިނުމުގެ ގޮތުގައި ކަމާއި، ހާމިދު އިސްމާއީލްގެ މައްޗަށް ދައުލަތުން ތުހުމަތު ކޮށްފައިވަނީ އަބްދުﷲ ޖިހާދު ކުރި ޒިޔާދަތެރިވުމުގެ ކުށުގައި އެހީތެރިވެދީގެން ބައިވެރިވި ކަމަށެވެ.

20. މިގޮތުން، ހާމިދު އިސްމާއީލްގެ މައްޗަށް ތުހުމަތު ކޮށްފައިވާ ކުށް ދައުލަތުން ތަކުރާރު ކޮށްފައިވަނީ ކުރިން އަމަލުކުރަމުން ދިޔަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުޢުޤޫބާތުގެ[23] 12 ވަނަ މާއްދާ އާއި 13 ވަނަ މާއްދާ އާއި 149 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާ ޚިލާފަށް ކަމަށް ބުނެވޭ ތުހުމަތު ނަގާ ކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

އެކައުންޓާ ސަރުކާރު ނުވާ މިންވަރަށް ކުރި ސާބިތުވުން

21. ކުރެއްދޫ ހޮލްޑިންގްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްއިން އެމް.އެމް.ޕީ.އާރް.ސީއަށް 04 ޖޫން 2014 ގައި ދޫކޮށްފައިވާ US$5,000,000.00 (ފަސްމިލިއަން އެމެރިކާ ޑޮލަރު) ގެ ޗެކަށް، އެ ޗެކާ

[23] ޤާނޫނު ނަންބަރު 10/68 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުޢުޤޫބާތު) ގެ ޗެޕްޓަރ 1

ހަވާލުވި ޢަބްދުﷲ ޖިހާދު ޒިޔާރަތްތެރިވުމުގައި ހާމިދު އިސްމާޢީލް ބައިވެރިވިކަމުގެ އެއްވެސް ހެއްކެއް ނެތް ނަމަވެސް، ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ޙުކުމް ކޮށްފައިވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ މިންގަނޑަށް ދަލީލާ ސާބިތުވާން ނެތް ހާލަތުގައި ކަމަށް ވީނަމަވެސް، ޝަރީޢަތުން އެކަން ބެލުމަކާ ނުލައި ޙުކުމް ކޮށްފައިވާ ކަމަށް އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ބުނެފައިވެއެވެ.

22. މި ނުކުތާއާ ގުޅިގެން ދެ ފަރާތުން ދެއްކި ވާހަކަތަކާއި ހުށަހެޅިފައިވާ ލިޔުންތައް ބަލައި ދިރާސާކުރުމުން، އަންނަނިވި ކަންކަން ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ.

22.1. އެމް.އެމް.ޕީ.އާރް.ސީއަށް ލިބިފައިވާ 5 (ފަހެއް) މިލިއަން އެމެރިކާ ޑޮލަރުގެ ޒިޔާރަތުގެ މި ދަޢުވާގައި، ހާމިދު އިސްމާޢީލްގެ ބައިވެރިވުން އޮތް ގޮތާއި މިންވަރު ޝަރީޢަތަށް ސާބިތުކޮށް ދިނުމުގެ ގޮތުން، ދައުލަތުން ޝަރީޢަތަށް ހުށަހަޅާ ހެކިތަކެއް ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި ނުވެއެވެ.

22.2. "މިލެނިއަމް ކެޕިޓަލް މެނޭޖްމަންޓް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް އިން ޔޫއެސް ޑޮލަރު ގަތުމާބެހޭ އެއްބަސްވުން" މި ނަމުގައި އެމް.ސީ.އެމް އާއި ސްޓާރ ބިޒްނަސް ކޮމާޝަލް ޕްރައިވެޓް (މީގެ ފަހުން "އެސް.ޖީ.ކޭ" ކަމަށް ބުނެފައިވާ ކުންފުނި) އާ ދެމެދު 18 މޭ 2014 ގައި އެއްބަސްވުމެއްގައި ސޮއިކޮށްފައިވާ ކަމާއި، މި އެއްބަސްވުމުގައި ސޮއިކޮށްފައިވަނީ، އެމް.ސީ.އެމްގެ ފަރާތުން ހާމިދު އިސްމާޢީލް ކަމާއި، މި އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތަކީ މީލާދީ 01 (އެކެއް) މަސްދުވަސް ކަމާއި، އެސް.ޖީ.ކޭއިން ޖަމާކުރު ގަނޑުމަން އެއްބަސްވެފައިވަނީ، 15.42 (ފަނަރަ ޕޮއިންޓް ހަތަރެއް ދޭއް) ރުފިޔާގެ ރޭޓުން 01 (އެކެއް) މިލިއަން ޑޮލަރު ޖަމާކުރު ކަމާއި، މި އެއްބަސްވުމުގައި ސޮއިކުރުމާއެކު، އެސް.ޖީ.ކޭއިން 01 (އެކެއް) މިލިއަން ޔޫ.އެސް

(US) ޑޮލަރަކަށްވާ ދިވެހި ރުފިޔާ އެމް.ސީ.އެމްއާ ހަވާލު ކުރަންޖެހޭ ކަމާއި، އަދި އެމް.ސީ.އެމްގެ ފަރާތުން 01 (އެކެއް) މިލިއަން ޑޮލަރުގެ ޗޭކެޗް ޗެކެއް އެސް.ޓީ.އޯއާ ހަވާލު ކުރަންޖެހޭ ކަން އެ އެއްބަސްވުމުން އެނގެން އޮތް ކަމެވެ.

22.3 މި އެއްބަސްވުން އެކުލަވާލެވުނު އިރު، ހާމިދު އިސްމާޢީލްއާއި އެމް.ސީ.އެމްގެ 99 (ނުވަދިހަ ނުވަ) އިންސައްތަ ހިއްސާދާރު ކަމުގައި ވީނަމަވެސް، އެމް.ސީ.އެމްގެ ފަރާތުން ދުވަހުން ދުވަހަށް ކުރަންޖެހޭ އެއްވެސް މުޢާމަލާތެއް ހާމިދު އިސްމާޢީލް ނުކުރާ ކަމަށް ޔަޤީންކޮށްދިން އެމް.ސީ.އެމްގެ އަސްލު ހިއްސާދާރު ހާމިދު އިސްމާޢީލްގެ ބަޔާނާއި، އަމްޖަދު އިސްމާޢީލް އަދި އެމް.ސީ.އެމްގެ ޖަނަރަލް މެނޭޖަރ ނިޒާމް ބުނެފައިވާ ބަޔާން، ޑިރެކްޓަރު ވިއްކުމުގެ މި މުޢާމަލާތަކީ، އެމް.ސީ.އެމްގެ އަސްލު ވިޔަފާރީގެ ތެރެއިން ކުރުވުނު ކަމެއް ކަމަށް ބެލެވޭތީ ސަބަބުން ހާމިދު އިސްމާޢީލްގެ ފަރާތުން ބަހައްޓާ ކަރުދާހެއް ހުށަހެޅުއްވި ކަމާއި، މީގެ އިތުރުން އޭނާއާ ކުރި ހިއްސާދާރުންގެ މުޢާމަލާތްތަކަކީ ހާމިދު އިސްމާޢީލްގެ ފަރާތުން ކުރިއަށް ގެންދިޔަ މުޢާމަލާތްތަކެއް ކަމާއި، ހާމިދު އިސްމާޢީލް އޭ.ޓީ.އޭ ރެޑް، އެ ޝަރިކާގެ ޗެކްބުކް ބޭނުންކޮށް 1 (އެކެއް) މިލިއަން ޑޮލަރު ވިއްކާފައިވާ މުޢާމަލާތް، އެސް.ޓީ.އޯއާއި 1 (އެކެއް) މިލިއަން ޑޮލަރު ވިއްކުމުގެ މުޢާމަލާތް ކުރެވުނީ ހިއްސާދާރުން ކަމަށް، މުޢާމަލާތަކީ، އެ ހިއްސާ ވިއްކުމުގެ މުޢާމަލާތެއް ކަމަށް ބަލާ ވިޔަފާރިގެ ޢާދަކާދައިން އެނގެން ނެތް ކަމަށް ބަލާނެ ކަމެވެ.

22.4 އެސް.ޓީ.އޯއާއި ވެފައި މި އެއްބަސްވުން އެކުލަވާލެވުނުއިރު، އެމް.ސީ.އެމްގެ ޑިރެކްޓަރ ބޯޑުގެ ވިއްކާން ބޭނުން ކުރާ ގޮތުގެ މަސައްކަތް ފެށި ޑިރެކްޓަރ ނެތް ކަމާއި، މާލީގައި ވިޔަފާ ކުރަން އެ ކަންތައް ޑިރެކްޓަރ ނުކުންނަ ކަން ހާމަކޮށް ދިން އަޅުގަނޑު ނިޒާމްގެ ބަޔާން އެނގެން އޮތް ކަމާއި، އަޅުގަނޑު ނިޒާމް އަދި އެމް.ސީ.އެމް

އުފެދިފައިވާ އެ ކޮންޓްރެކްޓުގައި މަސައްކަތްކޮށްދޭނެ ގޮތް ކަމާއި، ހެކިބަސް ދިންއިރު
އޮންނާނީ އެ ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޝަރުތަކާ މުޠާބިޤަށް ކަން ފުރިހަމަކުރާނެ ކަމެވެ.

22.5. ހެކިބަސް ދިން އަމްޖަދު އިސްމާޢީލްގެ ހެކިބަހުގައި ބުނެފައި ވިއްކާ ވަރަށް
އެމް.ސީ.އެމްއަށް ބުނެފައި ލިބޭ ކަމުގައި، އެމް.ސީ.އެމްއިން ބުނެފައި ވިއްކުމަށް ކުރިން
ވެސް އެކިއެކި ފަރާތްތަކާ މުޢާމަލާތްކުރާ ކަމަށާއި، އެސް.ޓީ.އޯއިން އޮ ފަހަރުއެއް
މަތިން އަދި އެމް.އެމް.ޕީ.އާރް.ސީއިން އޭގެ ފަހުން ބުނެފައި ވިއްކުމުގެ މުޢާމަލާތު
ކޮންފާމުން ކަމަށް ބުނެފައި، އެމް.ސީ.އެމްއަށް ވަރަށް ބުނެފައި ލިބޭ ކަމުގެ އިތުރަށް
ހިއްސާއެއް ދޫކުރުމަށް ދެކިފައި ހުރި ކަމާއި، މިއާ ހިލާފަށް އެމް.އެމް.ޕީ.އާރް.ސީއަށް
އެމް.ސީ.އެމްއިން ބުނެފައި ވިއްކުމަށް ކުރިން އޭގެ ކޮންފާމާ މުޢާމަލާތަށް
އެމް.އެމް.ޕީ.އާރް.ސީއިން 25 ފެބްރުއަރީ 2014 ގައި -/38,300,000ރ.
(ތިރީސްއަށް މިލިއަން ތިންސަތޭކަ ހާސް) ރުފިޔާ އިސްތިޢާރާގެ އަދިއެކަ އެކައުންޓަށް
ޖަމާކޮށްފައިވޭ، އެމް.ސީ.އެމްއަށް ބުނެފައި ނެގުމުގެ ރުފިޔާ އިސްތިޢާރާގެ އަތުން އެ
ފައިސާ ދޫކުރަށް ކަން ގޮތް ރުފިޔާ އިސްތިޢާރާގެ ބަދަލު އެނގެން ހުރުމަށް،
އެމް.ސީ.އެމްއަށް އެސް.ޓީ.އޯއަށް ބުނެފައި ވިއްކުމުގެ ޓެކްސް ބިލެއް ކޮންފާމްކޮށް
ކަމަށް އިސްތިއުނާފު ކޯޓު ފައިސާ ބަޔާންކުރުން ސަބަބުތަކުން ޖިނާއީ އެ މަސް
އިސްތިއުނާފު ކޯޓު ފައިސާ ފާރިދިކަން ދެނެގަނެ ކަމާއި، އިސްތިއުނާފު ކޯޓު ފައިސާ
އެކަން ސަބަބުތަކުން ދިނުމަށް އެއްވެސް ހެއްކެއް ދެއްކުމަށް ޙަރަކާތެއް ނެތް
ކަން ފާހަގަކުރެވޭ ކަމެވެ.

22.6. އެމް.އެމް.ޕީ.އާރް.ސީއަށް ވިޔަފާރި 5 (ފަހެއް) މިލިއަން އެމެރިކާ ޑޮލަރުގެ ޗެކް
އެމް.ސީ.އެމްގެ އެކައުންޓަށް ޖަމާކުރި ހަމައަށް ވިޔަފާރި އެއްބަސްވި މިންވަރާ ގުޅޭގޮތަށް
މިންވަރަށް ވުރެ އެމް.ސީ.އެމްގެ އެކައުންޓުގައި ބުނެފައި ނެތް ކަމާއި، އެމް.ސީ.އެމްއިން

އެސް.ޓީ.އޯއަށް ދޫކުރި ޗޭބެޗް ޗެކެއްގައި ޗެކުފައިވާ ތާރީޚް ކަމުގައިވާ 18 ޖޫން 2014 ގައި އެމް.ސީ.އެމްގެ އެކައުންޓުގައި ހުރި އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީއަށް ލިބެންޖެހޭ 5 (ފަހެއް) މިލިއަން އެމެރިކާ ޑޮލަރުގެ ތެރެއިން، އެމް.ސީ.އެމްގެ އެދުރުގެ ވަކިން އަބްދުލް އަދީބް އަބްދުލްޣަފޫރު ބަރަށްބަސް ބާސްޓަން ބަރައްޓީ 1 (އެކެއް) މިލިއަން ޑޮލަރައި އެމް.ސީ.އެމްގެ US$452,822.66 (ހަތަރުސަތޭކަ ފަންސާސްދެހާސް އަށްސަތޭކަ ބާވީސް ޑޮލަރު ހަހަތްދިހަ ސެންޓު) ކަމާއި، އެހެންކަމުން، ޗެކުގައި ބަޔާންކުރި ތާރީޚް އަދިއަދު، އެމް.ސީ.އެމްގެ އެކައުންޓުގައި ވިއްކަން ބޭނި އަދަދަށް ޑޮލަރު ޓްރާންސްފަރވި ހުރި އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީއަށް ލިބެންޖެހޭ ޑޮލަރު ކަން އިސްބާތު ކުރެވެ ކަމާއި، 17 ޖޫން 2014 ގައި އެމް.ސީ.އެމްގެ އެކައުންޓުން އެސް.ޓީ.އޯގެ އެކައުންޓަށް ޓްރާންސްފަރވި 1 (އެކެއް) މިލިއަން ޑޮލަރަކީ، އެމް.ސީ.އެމްގެ ޑޮލަރު ނޫން ކަމާއި، އެހެންކަމުން، ޑޮލަރު ވިއްކުމުގެ އެއްބަސްވުމުގައި ސޮއިކުރި ދުވަސް ކަމުގައިވާ 18 މޭ 2014 ގައި 1 (އެކެއް) މިލިއަން އެމެރިކާ ޑޮލަރަށްވާ -/15,420,000ރ. (ފަނަރަމިލިއަން ހަތަރުސަތޭކަ ވިހިހާސް ރުފިޔާ) ގެ ޗެކެއް އެސް.ޓީ.އޯއިން އެމް.ސީ.އެމްއަށް ދޫކުރިއަސް ކަން ބާކީ އިސްތިހާރުގެ ބަދަލުން އިސްފަށް ޢަދާލަތުގެ، ބަޔާންކޮށްފައި ހުރި ސީ ފައިސާގެ ބަދަލުގައި އެސް.ޓީ.އޯއަށް ދިޔަފައިވާ 1 (އެކެއް) މިލިއަން ޑީ.އެސް ޑޮލަރަކީ، އެމް.ސީ.އެމްގެ ޑޮލަރު ނޫން ކަމާއި، އެއީ އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ ފައިސާ ކަމާއި، އެސް.ޓީ.އޯއިން އެމް.ސީ.އެމްއަށް ދިން -/15,420,000ރ. (ފަނަރަމިލިއަން ހަތަރުސަތޭކަ ވިހިހާސް ރުފިޔާ) އަކީ ފޭކް ދައްކަވާފައިގެ ފައިސާ ކަން ފާހަގަކުރެވޭ ކަމެވެ.

22.7. އެމް.ސީ.އެމްއިން ކުރި މުޢާމަލާތުގެ ބޭނުމަކީ ޑޮލަރު ވިއްކުމުގެ މުޢާމަލާތެއް ކަމަށްވެސް އަންނަ މުޢާމަލާތް ވީ ބަދަލުން، އެމް.ސީ.އެމްގެ "މަލްޓިނޭޝަނަލް

ގައި ބޭރު ފައިސާ ގަނޑުވިއްކުން ހިމެނިފައިނުވާ ކަމާއި، އެމް.ސީ.އެމްގެ ފަރާތުން ޑޮލަރު ވިއްކުމުގެ މުއާމަލާތް ކުރަނީ ހުއްދަ އޮވެގެން ކަމަށްވިޔަސް ނުވަތަ ހުއްދަ ނެތި ކަމަށްވިޔަސް، އެއީ އެ ކުންފުނީގެ ވިޔަފާރީގެ އާންމު މުއާމަލާތެއް ނުވަތަ ދުވަހުން ދުވަހަށް ކުރާ ބާވަތުގެ ކަމެއްނަމަ، އެ މުއާމަލާތުގެ ތެރެއަށް ހާމިދު އިސްތިމާރީ ވަންނަންޖެހުނު ޑޮލަރު ޝަރީޢަތަށް ދޫދޫ ކުރާވާ މިންވަރަށް ހާމިދު އިސްތިމާރީގެ ފަރާތުން ބޭނުންކޮށް ދަންނަވާ ކަމާއި، އެކަން ހާމިދު އިސްތިމާރީގެ ފަރާތުން ބޭނުންކޮށް ދޭނެފަދަ ކަން ފާހަގަކުރެވޭ ކަމެވެ.

22.8. ހުއިބަޒާރީން ރ. ކިނބިދޫ، ނިއާމާ، ޝާހިދު ޙުސައިނުގެ ހުއިބަރަން ބަލާއިރު، ޝާހިދު ޙުސައިނަކީ، އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީއަށް ދިބެންޖެހޭ 5 (ފަހެއް) މިލިއަން އެމެރިކާ ޑޮލަރުގެ ޗެކެއް، އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ އިސްމުވަށްޓަކައިގެ އަކައުން ދިބެން ފަރާތް ކަމާއި، އެ ޗެކް ޝާހިދު ޙުސައިނުގެ ރައްޔިތުންނަށް ވުދުވެރިކަން، އެމް.ސީ.އެމްގެ އެކައުންޓަށް ޖަމާކުރިއިރު، 5 (ފަހެއް) މިލިއަން ޑޮލަރުގެ މި މުއާމަލާތަކީ، އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީ އާއި ޑޮނޭޝަނެއް އިސްޕެޝަލް ޕްރޮޖެކްޓް ޒިޔާރަތް (ވީ ފަހުން "**ޑޮނޭޝަން**" ކަމަށް ބުނެފައިވާ ކުންފުނި) އާ ދެމެދު ކުރެވުނު ވިޔަފާރީގެ މުއާމަލާތަކާ ގުޅޭގޮތުން ދިބެން ޗެކެއް ކަމަށް ޝާހިދު ޙުސައިން ބުނެފައިވާއިރު، އެ ޗެކް އެމް.ސީ.އެމްގެ އެކައުންޓަށް ޖަމާކުރުމަށްފަހު، އެމް.ސީ.އެމްގެ ޗެކްތަކުން އާދޭ ތެރެއިން 4 (ހަތަރެއް) މިލިއަން ޑޮލަރު ޑޮނޭޝަނަށް ޖަމާކުރަންޖެހުނު ގޮތް ބާންކުކޮށްފައި ނުވާ ކަމާއި، ޝާހިދު ޙުސައިނަކީ، ޑޮނޭޝަންގެ 85 (އަށްޑިހަ ފަހެއް) އިންސައްތަ ހިއްސާ އޮންނަ ފަރާތެއް ކަމަށް ވާއިރު، އެމް.ސީ.އެމްގެ ފަރާތުން ދިން ޗެކްތައް ހިފައިގެން ޑޮނޭޝަންގެ އެކައުންޓަށް ޖަމާކޮށްފައިވާއިރު، ޝާހިދު ޙުސައިން ކަމާއި، އަދި ޝާހިދު ޙުސައިނަކީ، އެމް.ސީ.އެމްގެ ޑިރެކްޓަރެއް

ހާމިދު އިސްމާއީލްގެ 99 (ނުވަދިހަ ނުވައެއް) އިންސައްތަ ޙިއްސާގެ ތެރެއިން 40 (ސާޅީސް) އިންސައްތަ ޙިއްސާ 22 ޖަނަވަރީ 2015 ގައި ބަދަލު ކުރުމުން ފަރާތް ކަމާއި، މި ކަންކަމުން މި ފަރާތްތަކުގެ މެދުގައި އޮތް ގުޅުން ހަމަވެގެންދާ ކަން ފާހަގަކުރެވޭ ކަމެވެ.

22.9. ބަޔާންވެދިޔަ ޙަޤީޤަތްތަކާއި ހާލަތް ވަޒަންކުރާއިރު، ވ. މާބިންހުރާގެ އަކުއިޒިޝަން ފީގެ ގޮތުގައި އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީއަށް ލިބެންޖެހޭ 5 (ފަހެއް) މިލިއަން ޑޮލަރާމެދު މުޢާމަލާތު ކޮށްފައިވާ ބައިވެރިންގެ މެދުގައި އާންމު އެއް ވަކި ބަވަތެއް އޮތް ކަން އެނގޭ ކަމާއި، މި ޝަރާކަތުގައި ބައިވެރިވެފައިވާ ހަމައެކަނި ހާމިދު އިސްމާއީލް ނޫން ކަމާއި، މި ކަމުގައި އެމް.ސީ.އެމް.ގެ ޙިއްސާދާރުންނާއި މޮނިޓަރިންގެ ޙިއްސާދާރުންގެ ބައިވެރިވުން އޮތް ކަން ފެންނަން އޮތް ކަމާއި، އަދި އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީއަށް ލިބެންޖެހޭ 5 (ފަހެއް) މިލިއަން އެމެރިކާ ޑޮލަރުގެ ބައެއް، މޮނިޓަރިންގެ 85 (އަށްޑިހަ ފަހެއް) އިންސައްތަ ޙިއްސާ އޮތް ޝާހިދު ޙުސައިން މުދުފިރާޒް، ޝާހިދު ޙުސައިންގެ [illegible] [illegible]، އެ [illegible] އެމް.ސީ.އެމް.ގެ އެކައުންޓަށް ޖަމާކޮށް، އެ ފަސްމިލިއަން ޑޮލަރުގެ ތެރެއިން، 1 (އެކެއް) މިލިއަން ޑޮލަރު އެމް.ސީ.އެމްއަށް ދިނުމަށްފަހު، ބާކީ އޮތް 4 (ހަތަރެއް) މިލިއަން ޑޮލަރުން އެމް.ސީ.އެމް.ގެ ޙިއްސާދާރެއް މުދުފިރާޒް މޮނިޓަރިންގެ އެކައުންޓަށް ޖަމާކުރުމާއި، އެމް.ސީ.އެމްއަށް 1 (އެކެއް) މިލިއަން ޑޮލަރު ލިބުމުގެ ކުރިން، 1 (އެކެއް) މިލިއަން ޑޮލަރަށްވާ ދިވެހި ރުފިޔާ އެސް.ޓީ.އޯއިން އެމް.ސީ.އެމްއަށް ލިބޭނެ ގޮތަށް ހަދާފައިވާ ކަމާއި، މިއީ ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތަށް ލިބެންޖެހޭ ފައިސާ ވަކި ބައެއްގެ މެދުގައި ވަކިވަރަކަށް ދައުރުވާގޮތް ރިޝްވަތު މުޢާމަލާތެއް ކަމާއި، ހާމިދު އިސްމާއީލްއަކީ ވެސް އެމް.ސީ.އެމް.ގެ ދުވަހުން ދުވަހަށް ކުރާ މުޢާމަލާތްތަކުގައި ބައިވެރިވެ ނުވާ މީހެއް

ނަމަވެސް، މި ދެންނެވި މުއާމަލާތުގެ ތެރެއަށް އަމަލީކޮށް ވަދެފައިވާ މީހެއް ކަން ފެންނަން އޮތް ބަޔާންތަކުން އެނގެން އޮތް ކަމެއް، ދައުލަތުން ހުށަހެޅި ހެކިތަކާއި ޝަރީޢަތުގައި ސާބިތުކޮށްދިނުން ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާ ވަރުގެ ހެއްކެއް ބާރުދު އިސްތިއުނާފުގެ ދަފްތަރުގައި ހުށަހެޅިފައި ނެތް ކަން ފާހަގަކުރެވޭ ކަމެވެ.

22.10. އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ ފައިސާ ފުރަތަމަ ޖަމާވެފައިވަނީ އެމް.ސީ.އެމްގެ އެކައުންޓަށް ކަމަށް ވުމާއި، އެމް.ސީ.އެމް އާއި އެސް.ޓީ.އޯއާ ދެމެދު ހިނގި ޓްރޭޑު ގަނޑުވިއްކުމުގެ އެއްބަސްވުމުގައި ބާރުދު އިސްތިއުނާފު ސޮއިކޮށްފައިވަނީ ކުންފުނީގެ ފަރާތުން ކަމަށް ވުމާއި، ކުންފުންޏާބެހޭ ޤާނޫނުގެ[24] 15 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ކުންފުންޏަކީ އޭގެ ހިއްސާދާރުންނާ ވަކިން އުފެދިފައިވާ މަޢްނަވީ ޝަޚްޞިއްޔަތެއްކަން ވުމުން، ބާރުދު އިސްތިއުނާފުގެ ޖިނާއާއި މި ކަމުގައި އޮތް ތި ބަޔާނެ، މި މައްސަލައަކީ މިހާރު އަމަލު ކުރަމުންދާ ޤާނޫނުލްޖިނާއީއަށް[25] އަމަލު ކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިން ހިނގާފައިވާ ހާދިސާއެއް ކަމާއި، މިހާރު އަމަލު ކުރަމުންދާ ޤާނޫނުލްޖިނާއީ ފާރަން ކުރީގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ[26] ދަށުން ކުންފުނިތަކުގެ މައްސަލަ ޖިނާއީ ދައުވާ ނުކުރެވޭ ކަމާއި، ކުންފުނީގެ ނަމުގައި ހިންގާ ކުށްތަކުގައި ކުރީގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ ދަށުން ދައުވާ ކުރެވޭނީ އެ އަމަލެއް ހިންގި މީހުންގެ މައްޗަށް ކަމާއި، މިހާރު އަމަލު ކުރަމުންދާ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގައި ވެސް ފަރުދުން ޖިނާވުމުގައި ތަފާތެއް ނެތް ކަމާއި، ކުންފުންޏެއްގެ ނަމުގައި ހިނގާ ކުށަ ނުވަތަ ކުރާ ކުށުގެ އަމަލަކީ އޭނާގެ އަމިއްލަ ފަރުދީ ހައިސިއްޔަތުން ވެސް ޖިނާ އުފުލަންޖެހޭނެ އަމަލެއް ކަމަށް މިހާރު އަމަލު

[24] ޤާނޫނު ނަންބަރު 10/96 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކުންފުންޏާބެހޭ ޤާނޫނު)
[25] ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޖިނާއީ)
[26] ޤާނޫނު ނަންބަރު 10/68 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތު) ގެ ޗެޕްޓަރ 1

ކުރަމުންދާ ޤާނޫނުލްއުޤޫބާތުގެ[27] 71 ވަނަ މާއްދާގެ (ސ) ގައި ބަޔާންވެގެން ވާކަން ފާހަގަކުރެވޭ ކަމެވެ.

22.11. **މިގޮތުން،** ދަށު ކޯޓުން ހާމިދު އިސްމާޢީލުގެ މައްޗަށް ކުށް ސާބިތުކޮށްފައިވަނީ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާން ކުރާ މިންގަނޑާ ޚިލާފަށް ކަމަށް ބެލެވެން ނެތް ކަމާއި، އެ ކަން އެ ގޮތަށް އޮތް ކަން ހައިކޯޓުން ބަލައި ކަނޑައަޅުއްވައިފާ ކަން އެނގެން އޮތް ކަން ފާހަގަކުރެވޭ ކަމެވެ.

ފަހުން އަމަލުކުރަން ފަދަ ޤާނޫނުން ލިބޭ ލުއި ލިބިދިނުން

23. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 59 ވަނަ މާއްދާގެ (ސ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ ކުށެއް ކުރުމާއި، އެ ކުށެއް ކުރި މީހަކަށް ހުކުމް ކުރުމާ ދެމެދު، އެ ކުރި ކުށެއްގެ އަދަބަށް ޤާނޫނަކުން ގެންނަ ބަދަލުތަކުން ލުއެއް ދީފައިވާނަމަ، އެ މީހަކަށް ދެވޭނީ ފަހުން ގެނެސް ޤާނޫނުގައިވާ އަދަބު ކަމުގައެވެ.

24. މިގޮތުން ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި އާންމު އުސޫލަކީ ދައުލާ ކުށްވެރިޔާ އަދި އެ މީހަކު ކުށްވެރިވާނީ އެ މީހަކު އެ އަމަލެއް ހިންގިއިރު އަމަލުކުރަމުން ދިޔަ ޤާނޫނުންނެވެ. އެހެންނަމަވެސް ހުކުމް ކުރާއިރު، ޤާނޫނަށް ބަދަލެއް އައިސްގެން އެ މީހަކަށް ލުއެއް ލިބޭން އޮތްނަމަ، އެ މީހަކަށް އެ ލުއެއް ލިބޭނެއެވެ.

25. ފަހުން އަމަލު ކުރަން ފެށި ޤާނޫނުލްއުޤޫބާތުން[28] ހާމިދު އިސްމާޢީލުއަށް ލުއެއް ލިބޭތޯ ބަލާއިރު އަންނަނިވި ކަންކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

25.1. ހާމިދު އިސްމާޢީލުގެ މައްޗަށް ދައުވާ ކޮށްފައިވަނީ ކުރިން އަމަލުކުރަމުން ދިޔަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްއުޤޫބާތުގެ[29] 12 ވަނަ މާއްދާ އާއި 13 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް

[27] ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްއުޤޫބާތު)

[28] އިބިދ.

އެ ޤާނޫނުގެ[30] 131 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި 132 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ޒިނާކޮށްތެރިވުމުގެ ބައިވެރިވުމުގައި ކުށުގެ މައްޗަށް ކަމަށް ވާއިރު، 131 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން އަދަބަކީ، ޒިނާކޮށްތެރިވުމުގެ ކުށުގެ ޖަމާޢަތުގައި ބައިވެރިވި ފުރަތަމަ ފަހަރުނަމަ 6 (ހައެއް) މަސްދުވަހާއި 1 (އެކެއް) އަހަރު ދުވަހާ ދެމެދުގެ މުއްދަތަކަށް އަރުވާލުން ނުވަތަ ޖަލަށްލުން ކަމާއި، 132 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ޒިނާކޮށްތެރިވި ކޮންމެ އެއްގަސް ބުރިޔާއަކަށް މަސްދުވަސް އިތުރުވާ ކަމާއި، ޒިނާކޮށްތެރިވި ފައިސާގެ އަދަދު 5 (ފަހެއް) ދިލިއަން ޖޫރިމަނާ އަރާއިރު އަދަބުގެ މިންވަރު 25 (ފަންސަވީސް) އަހަރަށްވުރެ ބޮޑުނުވާ ކަމާއި، ކުރީގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އެއް ކުށަކަށް ދެވޭނެ އެންމެ ބޮޑު އަދަބަކީ 25 (ފަންސަވީސް) އަހަރު ކަން ފާހަގަކުރެވޭ ކަމެވެ.

25.2. މި މައްސަލައިގައި ދަށު ކޯޓުން ޙުކުމް އިއްވި ތާރީޚަކީ 23 ޖޫން 2016 ކަމަށް ވާއިރު، އެއިރު ރާއްޖޭގައި މިހާރު އަމަލުކުރަމުންދާ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތު[31] އަމަލުކުރަން ފަށާފައިވާ ކަމާއި، އެ ޤާނޫނުގެ 215 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ޒިނާކޮށްތެރިވުމަކީ ކުށެއް ކަމާއި، އެ ޤާނޫނުގެ 30 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބާރުވެގެންވާ ގޮތުން ކުށްކުރި މީހާ ކުށްކުރިއިރު އޭނާއާއެކު ބައިވެރިވި މީހެއް ނަމަ، އެ މީހަކީ އެ ކަމުގެ ޒިންމާ އުފުލަން ޖެހޭނެ ކަމާއި، އެ ޤާނޫނުގެ 30 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) ގެ 2 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބާރުވެގެންވާ ގޮތުން، އޭނާއަށް ހަމައެކަނި ކުށްކުރުމުގައި ބައިވެރިވިއެއް ކަމުގައިވާނަމަ އޭނާގެ ޒިންމާގެ ދަރަޖައަކަށް ވުރެ، އޭނާ އެހީތެރިވެދިން ކުށްކުރުމުގެ ދަރަޖައަށްވުރެ އެއް ދަރަޖަ ދަށް ދަރަޖައެއް ކަމަށެވެ.

[29] ޤާނޫނު ނަންބަރު 10/68 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތު) ގެ ޗެޕްޓަރ 1

[30] އެބަތަ، ޗެޕްޓަރ 4

[31] ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތު)

25.3. މި މައްސަލައިގައި ހިޔާނާތުގެ ކުށް ކުރިމީހާ ކަމުގައިވާ އަބްދުﷲ ޒިޔާދު ކުރި ކުށުގެ ދަރަޖަ ކުރެވިފައިވަނީ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ[32] 210 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން ޖިނާއަތުގެ 3 ވަނަ ދަރަޖައިގެ ކުށެއްގެ ގޮތުގައެވެ. ޙާމިދު އިސްމާޢީލަކީ ކުށް ކުރުމުގެ ބައިވެރިއަކަށް ވާތީ ކުށް ދަރަޖަ ކުރެވޭނީ ޖިނާއަތުގެ 4 ވަނަ ދަރަޖައިގެ ކުށެއްގެ ގޮތުގައެވެ. ޖިނާއަތުގެ 4 ވަނަ ދަރަޖައިގެ އަދަބުގެ އަސާސީ މިންގަނޑުގައިވާ އަދަބަކީ 1 (އެކެއް) އަހަރާއި 7 (ހަތެއް) މަހާއި 6 (ހައެއް) ދުވަހަށް ޖަލަށްލުމެވެ.

25.4. ނަމަވެސް، މިހާރު އަމަލު ކުރަމުންދާ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތަށް[33] އަމަލު ކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިން ހިނގާފައިވާ ކުށްތަކަށް އަދި ޤާނޫނުގެ ދަށުން އަދަބު ދިނުމުގައި އަމަލު ކުރަންޖެހޭ އުސޫލެއް އެ ޤާނޫނުގެ 1001 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ)[34] ގައި ބަޔާންވެގެންވާ ކަމާއި، އެ މާއްދާގައި ބަޔާންވެގެންވަނީ، "މި ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިން ހިނގާފައިވާ ކުށްތަކަށް، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން އަދަބު ދޭއިރު، އެ ހާދިސާގައި ހިފޭނޭ ގިނަ ކުށްތަކަށް ދަރުބާ ކުށުވިފައިވާ ބާރަތަކުގެކަމާއި، މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ "އަދަބު ކަނޑައެޅުމުގެ އަސާސީ މިންގަނޑު" ކަމަށް ބަލާނީ، މި ޤާނޫނުގެ 1002 ވަނަ މާއްދާގައި އޮތް، ކަނޑައެޅޭ އަދަބުގެ މިންވަރު ބަޔާންކޮށްދޭ ތާވަލުގައި އޮތް އަދަބު ކަނޑައެޅުމުގެ އަސާސީ މިންގަނޑަށްވުރެ 3 (ތިނެއް) ދަރަޖަ މަތީ ދަރަޖައެކެވެ. އެހެންކަމުން މި މާއްދާގެ (ރ) އާއި (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތަށް އަމަލުކުރަމުންދާ އަދަބުގެ މިންވަރު ކަނޑައަޅާނީއެވެ." މިފަދައިންނެވެ. މި އުސޫލުން ބަލާއިރު، ކުށްކުރި މީހާގެ އަދަބުގެ އަސާސީ މިންގަނޑު 5 (ފަހެއް) އަހަރާއި

---

[32] ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތު)

[33] އިބިދ.

[34] ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތު) އަށް ގެނެވުނު 1 ވަނަ އިސްލާހަކުން އެ ޤާނޫނުގެ 1001 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ)

7 (ހަތެއް) މަހާއި 6 (ހައެއް) ދުވަހަށް ބަދަލުވާތީ ކުށްކުރުމުގައި ބައިވެރިވި މީހާގެ އަދަބުވެސް އެއަށްވުރެ އެއް ދަރަޖަ ދަށްކުރުމުން އަދަބުގެ އަސާސީ މިންގަނޑަކަށް ވާނީ 2 (ދޭއް) އަހަރާއި 9 (ނުވައެއް) މަހާއި 18 (އަށާރަ) ދުވަސް ކަމެވެ. ދަށު ކޯޓުން އަދަބުގެ އަސާސީ ދަރަޖަ ކަނޑައެޅިއިރު މި މާއްދާއަށް ރިޢާޔަތް ކޮށްފައި ނުވާ ކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

25.5. ދަށު ކޯޓުން އަދަބު ކަނޑައެޅުމުގައި އަސާސީ މިންގަނޑަކަށްވުރެ 3 (ތިނެއް) ދަރަޖަ މަތިކޮށްފައިވެއެވެ. އެއީ މިހާރު ޢަމަލު ކުރަމުންދާ ޤާނޫނުލްޖިނާޢީގެ[35] 1102 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 1، 2 އަދި 3 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުންނެވެ. އެއީ 1102 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގެ (iii) ގައި ބަޔާންވެގެންވާ ދައުލަތުގެ މުދަލަކަށް ދައުލަތް މަސްއޫލުކުރުވުމުން އަދަބުގެ އެއް ދަރަޖަ މަތި ކުރުމާއި، 2 ވަނަ ނަންބަރުގެ (i) ގައި ބަޔާން ކުރާ، ކުށްވެރިޔާއަކީ ކުށުގެ ޢަމަލު ހިންގުނު މީހާގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ޢަމަލު ކުރުމުގެ ފޯރުސީ ޖެހުނާ އޮތް މީހެއް ކަމަށް ބަލައި އަދަބުގެ އެއް ދަރަޖަ މަތިކުރުމާއި، 3 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާން ކުރާ ކުށް ވާނުވާ މާއްދާތަކުގައި އެ ކުށް ފުރިހަމަވުމަށް ބޭނުންވާ ގެއްލުމުގެ މިންވަރަށްވުރެ، އެކަށީގެންވާ ބޮޑު މިންވަރަކަށް އެ ކުށުގެ ސަބަބުން ގެއްލުންވެފައިވާތީ، އަދަބުގެ އެއް ދަރަޖަ މަތިކުރުމާއި މި 3 (ތިނެއް) ބާވަތަށް ރިޢާޔަތްކޮށް އަދަބުގެ 3 (ތިނެއް) ދަރަޖަ މަތިކޮށްގެން ކަން އެނގެން އޮތް ކަމެވެ.

25.6. އަދަބުގެ ދަރަޖަ މަތިކުރުމުން ގޮތެއް ބަލާއިރު، 1102 ވަނަ މާއްދާގެ (2) ވަނަ ނަންބަރުގެ (i) ގެ ދަށުން ދަރަޖައެއް ބޮޑު ކޮށްފައިވަނީ ރަނގަޅަށް ނޫން ކަމާއި، ސަބަބަކީ ހާމިދު އިސްމާއީލަކީ، އެމް.އެމް.ޕީ.އާރް.ސީގެ މަސްއޫލިއްޔަތެއްގައި ޢަމަލު

---

[35] ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޖިނާއީ)

ކުރުމުގެ ޤާނޫނީ ބިންގާއެއް އޮތް މިހަކު ކަން ހުރިހާގޮތުން އެއްވެސް ހެއްކަކުން ފެންނަން ނުވުމުން ކަމާއި، އެހެންކަމުން 1102 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އިތުރު ކުރުވޭނީ ދެ ދަރަޖަ ކަމާއި، ޙާމިދު އިސްމާއީލުގެ މައްޗަށް ސާބިތުވި ކުށުގެ އަސާސީ މިންގަނޑު ކަމުގައިވާ 2 (ދޭއް) އަހަރާއި 9 (ނުވައެއް) މަހާއި 18 (އަށާރަ) ދުވަހުގެ ޖަލުއަދަބު ދެ ދަރަޖަ އިތުރު ކުރުމުން އަދަކަންތާވީ 3 (ތިނެއް) އަހަރާއި 7 (ހަތެއް) މަހާއި 6 (ހައެއް) ދުވަސް ކަން އެނގެން އޮންނަ ކަމުވެ.

25.7. މި ބެންޗުގައި އަދަބަކީ ދަށު ކޯޓުން ކަނޑައެޅި އަދަބަށް ވުރެ ބޮޑު އަދަބެއް ކަމާއި، ދަށު ކޯޓުން ޙާމިދު އިސްމާއީލްގެ މައްޗަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ އަދަބަކީ 2 (ދޭއް) އަހަރާއި 9 (ނުވައެއް) މަހާއި 18 (އަށާރަ) ދުވަހުގެ ޖަލަށްލުން ކަމާއި، މި މައްސަލަ ދައުލަތުން އިސްތިއުނާފުކޮށް އަދަބު މަތިކުރުމަށް އެދިފައި ނުވާތީ، ދަށު ކޯޓުން ކަނޑައެޅި އަދަބަށް ބަދަލެއް ގެނައުން ނުޖެހޭ ކަން ފާހަގަކުރަމު ކަމުވެ.

26. މިގޮތުން، ފަހުން އިމަތުކުރަން ފެނުނު ޤާނޫނުން ލިބިދީފައިން ޙައި މި މައްސަލައިގައި ޙާމިދު އިސްމާއީލަށް ލިބިދީފައިވާ ކަމާއި، މި ކަމުގައި ހައިކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުން ރަނގަޅު ކަން ފާހަގަކުރަމެވެ.

27. **އިސްވެ ބަޔާންވެދިޔަ ކަންކަން އެގޮތަށް ހުރުމުން،** ދައުލަތުން ޙާމިދު އިސްމާއީލްގެ މައްޗަށް ކޯރުފައިވާ ޒިނާކޮށްބަރުވުމުގައި ބައިވެރިވުމުގެ ދައުވާގައި އެކަށީގެންވާ ޝަރުޢީ ނެތި މިންވަރަށް ޙާމިދު އިސްމާއީލްގެ މައްޗަށް ސާބިތުވާ ކަމަށް ކުރީ ދަށު ކޯޓާއި ހައިކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުން ރަނގަޅު ކަމަށްވާތީ، ފަހުން އިމަތުކުރަން ފެނުނު ޤާނޫނުން ލިބޭ ޙައި ޙާމިދު އިސްމާއީލަށް ލިބިދީފައި ވާނީ ރަނގަޅަށް ކަމަށް ވާތީ، މި މައްސަލައިގައި ހައިކޯޓުގެ ނިންމުމަށް ބަދަލެއް ގެނައުން ނުޖެހޭ ގޮތަށް ނިމި ކަމަށް އަހުރެންނަށް ބެލެވެއެވެ.

ފަނޑިޔާރު މަހާޒް ޢަލީ ޒާހިރުގެ ރައުޔު

މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު ޢަލީ ރަޝީދު ޙުސައިންގެ ރައުޔަށް އަހުރެން ތާއީދުކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު ޑރ. މުޙައްމަދު އިބްރާހީމްގެ ރައުޔު

މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު ޢަލީ ރަޝީދު ޙުސައިންގެ ރައުޔަށް އަހުރެން ތާއީދުކުރަމެވެ.

ޙުކުމް

ދަންނަވާ، އިސްވެ ބަޔާންވެދިޔަ ނުކުތާތަކުގައި ބަޔާން ކުރެވުނު ސަބަބުތައް އެކަށައިގެން ހުރުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2016/HC-A/457 ޤަޟިއްޔާގައި ޙުކުމް ކޮށްފައިވަނީ ކަމާބެހޭ ޤާނޫނުތަކުގެ ހަމަތަކާ އެއްގޮތަށް ކަމަށް ވާތީ، މި މައްސަލަ ބެލި ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2016/HC-A/457 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމަށް ތާއީދު ކޮށްފީމެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާ ބަލައި ޙުކުމް ކުރީ:

މަހާޒް ޢަލީ ޒާހިރު	ޢަލީ ރަޝީދު ޙުސައިން	މުޙައްމަދު އިބްރާހީމް
	(ރިޔާސަތު)	